

Kriza vere ali oznanjevanja?

Že davno prej, kot je nastopila sedanja gospodarska kriza, ki je opozorila na nevzdržnost nekaterih principov sodobne ekonomije in pogleda na svet nasploh, je podobno krizo začela čutiti tudi Cerkev. Pa lahko tudi tu rečemo, da je počela kaj nevzdržnega, gradila na napačnih temeljih? Temelj Cerkve je vendar Jezus in kdor gradi na njem, se ne more motiti, kajne? Pa vendar praksa kaže, da večina ljudi meni tako; kljub temu, da izhajajo iz s krščanstvom obdanega okolja, se jih vse več zavestno odloča za versko držo ateizma, agnosticizma ali sinkretizma. Kako to, da kraji, ki so še do nedavnega pošiljali misijonarje po vsem svetu, kar naenkrat sami ostajajo brez vere, mediji in javno mnenje tam pa so na moč nestrpno naperjeni proti preostalim vernikom? Je dvatisočletna krščanska civilizacija na robu propada? Zakaj je vera, ki je toliko časa dajala duhovni naboj tehnično najrazvitejšemu delu sveta in ga popeljala na njegovo čelo, v pol stoletja kar naenkrat množično izgubila privržence? Je ateizem naravna razvojna stopnja krščanstva? Se je vera izgubila zaradi hudobije in pohlepa, ki sta se razrasla v sodobni Evropi?

Vsekakor bo pričujoči zapis prekratek, da bi temeljito odgovorili na našeta vprašanja. Ta skušajo le zarisati smer našega razmišljanja. Za zadnjega pa lahko že takoj rečemo, da smo bili ljudje od vedno pohlepni in vedno bomo; naš čas najbrž ni niti pretirano svetla niti temna izjema. Glede na to, da nimamo prav dosti izbire, se bomo verjetno pač potrudili v njem biti srečni.

Druga lastnost tega pisanja pa je, da ni *znanstveno* v klasičnem smislu (kakor nekateri

skušajo teologiji in humanistiki nasploh oporekati znanstvenost). Tema je izrazito pastoralno-teološka, praktična - zato je smiselno, da se karseda oprimemo praktične izkušnje in manj preteklih spekulacij*.

Vprašanje v naslovu je vsekakor drzno, a menim, da dobro ponazarja sodobno stanje: v krizi je religija, kulturno "okostje" religije, in ne vera sama. O krizi vere lahko govorimo samo na ravni osebe, ko ta izgubi zaupanje, smer, *smisel*, odnos ... V družbi in na splošni ravni pa lahko opazujemo samo (in menim, da se tudi sedaj ne dogaja nič "hujšega") krizo, preobrazbo, upadanje religije.

Da je v "krizi" bolj kultura kot pa vera, sem začel razmišljati, ko smo organizirali predavanja v župniji, ki so bila dokaj redko obiskana, še tisti, ki so jih obiskali, pa so tja prišli bolj iz lojalnosti kot iz resničnega zanimanja. Petdeset let nazaj je bila to vendar najboljša možna ponudba! Danes, tako vidim, bolj prepričajo "delavnice" in podobno. Da to ne pomeni, da je v krizi vera, je verjetno jasno. Pa vendar bi ravno to lahko kdo vzdihnil ob skoraj prazni župnijski dvorani.

Lahko rečemo, da enako velja za skoraj prazne cerkve? Pri maši se vendar odvijajo osrednji dogodki našega odrešenja. Koga to ne bi prepričalo? Dejstvo pa je, da so omejeni "dogodki" dokaj zahtevni, tako za razumevanje kot za življenje. Če rečemo drugače, da (osebna) vera nikoli ni ravno množična zadeva. In da moramo nekdanjo množičnost, ob kateri so nekateri dandanes tako zmedeni, saj se jim lahko zdi, da se je Jezus odločil "zapreti podjetje", razumeti drugače. Pri verovanju v sedanjem času nam lahko precej pomagajo pričevanja iz prvih stoletij krščans-

tva. Ne toliko v smislu preganjanj (kar je nekaterim zelo dobrodošla identifikacija), temveč bolj v tem, da smo "mala čreda", v skupnost zbrani res tisti, ki imajo trden namen, in ne kar vsi po vrsti z vsemi vrstami motivacij. Prepričan sem namreč, da se je "zanimanje" za Cerkev zmanjšalo ne zaradi kakšne katastrofalne predanosti našega časa grehu, temveč ker Cerkev v družbi ni več prva ponudnica nekaterih kulturnih "storitev". Kar dojemam kot popolnoma običajno in zdravo posledico rasti neke kulture. Nikakor ne trdim, da je v naši zahodnjaški kulturi vse zdravo, še zdaleč ni. A če naj krščanstvo še naprej nagovarja ljudi, ki ji pripadajo, bo moralo pač držati korak z njo. In danes k temu spada tudi to, da ne žaluje za svojo nekdanko kulturno hegemonijo.

Začetek te lahko iščemo v sprejemu krščanstva kot "državne religije" Rimskega cesarstva. Tako se krščanstvo temeljito preplete z grškimi in rimskimi kulturnimi elementi in prvotno judovski značaj v marsičem stopi v ozadje. To ne pomeni, da s tem krščanstvo izgubi svojo pristnost ali sporočilo. Takšen mogočen *patronat* je uporaben za oznanjevanje po vsem svetu in tudi za delovanje ustanove Cerkve. Je pa ta "sijajna vlečka" lahko tudi ovira takrat, ko mora Cerkev delovati spretno in urno.

Prva klasična kulturna vloga, ki jo je religija v zgodovini vedno opravljala, danes pa krščanstvo v naši družbi tega vpliva vsekakor nima skoraj nič, je vloga *razlaganja stvarnosti*. Že od samega začetka je bila religija tesno povezana s človekovimi vprašanji o obstoju, smislu, zlu, ustroju stvari ... Tako so bili prvotni odgovori na ta vprašanja zelo neposredno religiozni (sonce, luna, zemlja, morje kot bogovi), tvorili so mitologijo. Ščasoma, z razvojem kulture, se področja, ki odgovarjajo na posamezne zvrsti vprašanj, trgajo iz obnebj religioznega, se diferencirajo: medicina, fizika, teologija, arhitektura ... Vsako

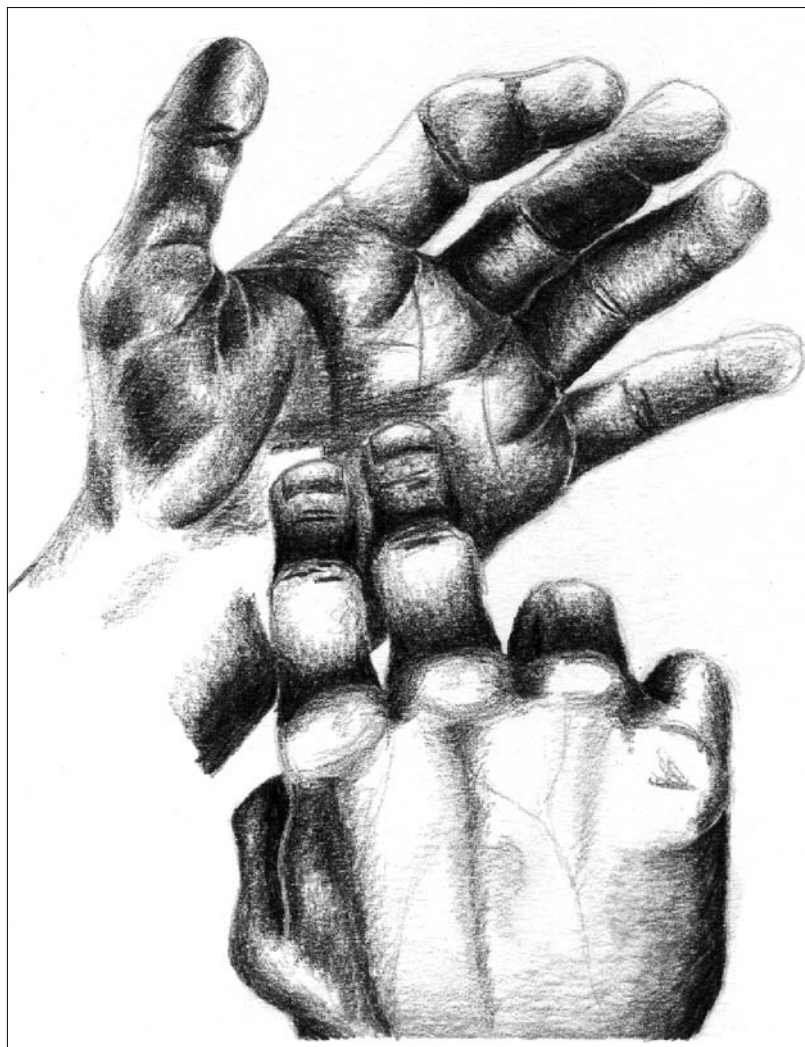
ima svojo lastno ustrojenost in organizacijo, vse manj se jih razume v povezavi z religioznim. Kritično lahko rečemo, da se v tem procesu specializacije pogosto izgubi celota. Vendar se verjetno vsi strinjamo, da je dobro, da je prišlo do njega. Če malce zanemarimo materialne koristi, ki jih imamo od posameznih ved in se osredotočimo zgolj na vlogo, ki jo igrajo v človekovem življenju in pri njegovih sreči/nesreči, vidimo, da pravzaprav vse pomagajo človeku *razumeti* stvari okoli sebe, jih tako ali drugače povezati v logično celoto, ki bo obvladljiva. Da vse od začetka do danes človek skuša svet okoli sebe urediti, na neki način poenostaviti na raven svojega razumevanja, pa naj bo z matematičnimi izreki, kemijskimi formulami, filozofskimi spekulacijami, medicinskimi diagnozami ali s psihoterapevtskimi konstrukcijami. In ne doživlja religije kot kakorkoli relevantne na tem področju. Ta lahko kvečjemu govori o Bogu, pa še tu so ji zveste spremljevalke religiologija, antropologija in sociologija, ki njene izjave merijo s človeškega stališča.

Naslednja vloga religije in cerkve, ki se vse bolj izgublja, je vloga vira informacij. Pomislite na "idilični" vaški scenarij (ki se mi iz dneva v dan bolj zdi nostalgčna pravljica) - ljudje gredo v nedeljo k maši, zraven pa še izvedo, kaj se po svetu in v vasi dogaja: kje je vojna, kdaj pride naokrog krošnjar, kdo se poroča, koga v vasi sumijo čaranja ... Župnik s prižnice pove, kdaj je modro sejati, kdo je novi župan v mestu in kaj razglašča, kdaj bo birma, da je zaradi suhega vremena velika nevarnost požara, da je svobodomiselstvo nevarno, in doda še kakšno o Božji besedi. Če pride v župniji do nujnega primera (požar, potres, toča, poplava), se oglasijo cerkveni zvonovi. Danes pa ljudje ne pričakujejo več, da bodo informacije dobili v cerkvi ali religiji. Imamo internet, televizijo, tisk. Namesto zvonov danes slišimo sirene. Torej tudi na tem področju Cerkev nima posebne vloge.

Skozi stoletja je bila Cerkev glavni promotor in vir izobraževanja. Dokaj pozno je Evropa dobila svoje posvetne izobraževalne ustanove, a še naprej je Cerkev ohranila pomembno vlogo pri neformalnem izobraževanju. Podobno velja za vzgojo. Z razvojem sistema šolstva in pedagoške stroke pa je postalo tovrstno udejstvovanje Cerkve odveč in celo nezaželeno. Slovenska javnost danes stežka razume, da recimo na Zavodu sv. Stanislava v Ljubljani ne vzgajajo samih duhovnikov in redovnic, temveč običajne državljane

z vsemi lumparijami vred. Tako javnost ne zaupa Cerkvi, da v okviru svojih vzgojno-izobraževalnih ustanov ne "pere možganov", Cerkev pa pedagoškemu sistemu ne, da ne vzgaja liberalistično in brezbožno.

Karitativno udejstvovanje je od vedno bilo v jedru krščanstva, je nujna zahteva vere, ki zapoveduje ljubezen do bližnjega. Tako je Cerkev bila vedno pionir skrbi za bližnjega: prve bolnišnice, karitativne pobude in podobno so se prebujale znotraj cerkvenih ustanov. Z razvojem države so se vzpostavili



Petra Hulicius-Mack: Maziljenje

tudi novi aparati civilne družbe, ki za svoje delovanje ne potrebujejo več cerkvene pomoči. Ob natančnejšem pogledu pa opazimo, da hočeš nočeš temeljijo na krščanskih vrednotah. Na tem področju je cerkvena dejavnost še vedno zelo cenjena, prepoznana in potrebna, a ni več edina.

Religija je vedno močno navdihovala umetnost; umetniki so navdih razumevali kot božanski, ustvarjalni trans je bil dar bogov. Umetniška dela so imeli za božja sporočila, sveti spisi imajo redno obliko umetnostnih besedil. Svete zgradbe in njihova oprema so bile vedno višek umetnostnega snovanja neke dobe. A v s krščanstvom navdihnjeni Evropi pride do "emancipacije" umetnosti, ta sebe ne dojema več kot nečesa presežnega, temveč zgolj nekako *drugačnega* (čeprav je že tako, da je umetnost brez obnebjja presežnega pač težko opredeljevati). Marsikomu se zdi, da sta zaradi te "ločitve" tako krščanstvo kot umetnost precej izgubila. A poti nazaj verjetno ni. Menim, da je v Sloveniji ta ločitev še precej bolj zaostrena. Po eni strani je Cerkev skrajno zadržana do "popularne" ustvarjalnosti: kot *ljudsko* označuje ustvarjalnost, ki je že nekaj časa večina ljudi ne prepozna za svojo, pač pa je izumirajoče narodno gradivo, izročilo. Sodobne "mainstreamovske" umetnosti, tako glasbene kot likovne, krščanstvo noče vzeti resno. Sicer je bila pa takšna zadržanost vedno v zgodovini; od nekdanj se je zdela umetnostnim čistunom preprosta ustvarjalnost ljudi pač nizkotna in bedasta. Težava je seveda v tem, ker ravno ta večino ljudi najbolj nagovarja. Ampak, kot že rečeno, omenjena težava je bila od vedno - od začetka je v umetnosti ločitev na posvetno, zabavno in pa na sakralno, obredno, posvečeno. Drugeče kot nekdanj pa sedaj Cerkev (sploh v Sloveniji) ni več vodilni promotor nove *zahtevne* umetnosti, prej obratno. Cerkev podpira in razglašča izrazito konzervativne, klasične umetnike. Verjetno zato, ker so blag spomin na

zlate čase obdajanja vseh ustrojov družbe. Aktualna umetnost, sploh aktualne umetnostne oblike (performansa, instalacija) pa se le stežka in počasi prebijajo med cerkvene zidove. Za marsikoga je sodobna slika v cerkvi še vedno pohujšanje, čeprav se z isto ikonografijo srečuje v vsakdanjem življenju. Je pa tudi res, da ima nova, *osamosvojena* umetnost takšne težave s seboj in svojo opredelitvijo, da je to nezaupanje dokaj razumljivo.

Nadalje je religija nudila ljudem *socialni prostor* - ob nedeljah in cerkvenih praznikih so se zbirali na sejmi, skupaj so hodili na romanja. Čutili so, da v okviru Cerkve nekemu ali nečemu pripadajo. Danes pa to bolj izkušajo po trgovskih centrih, po koncertih, v kolektivu. Sejmi niso več v okviru Cerkve, romanja je zamenjal turizem. Občestvo je zamenjala "civilna družba". Poleg tega je prišlo tudi do korenitega preobrata v samodojemanju družbe, sedaj je izrazito v ospredju posameznik, oseba in njegove potrebe, želje.

Religija je bila od zmeraj vir (*samo*)*zgodb*, torej naracije, ki (poleg tega, da pojasnjuje stvarnost, kar smo že omenili) vsakdanjost dela smiselno, povezano, ji daje smer in radost. Oziroma pomaga v soočanju s stisko, krizo, bolečino, neuspehom, osamljenostjo. Na način, da življenje strukturira in povezuje s presežno razsežnostjo. Pripoved je od vedno bila sredstvo vzgoje in po drugi strani dobrodošlo zatočišče pred preostro realnostjo. Nekdanj je bila religiozna pripoved prostor, kjer so živeli glavni idoli in junaki tedanjega kozmosa, v svetih pripovedkah in pričevanjih je človek zase prepoznaval velike zglede in nedosežne ideale. Danes cerkvena naracija, že zaradi kulturne oddaljenosti, ne more tekmovali z aktualnimi senzacijami, pa čeprav je tudi sama polna senzacij in živih barv. Redki premorejo prave "kulturne filtre", da prav razumevajo na primer Sveto pismo. Od tod tudi takšno zgražanje nad t. i. genocidi v Stari zavezi. Krščanska tradicija je iz naravne

osi eksistence nekih pastirskih ljudstev postala na moč "zateženo" branje v sedanjem računalniškem svetu. Danes je to naracijsko vlogo v marsičem prevzel film (verjetno bolj kot knjige), po drugi strani pa psihoterapija. Ljudje so danes sposobni svoje življenje "povedati" brez Kristusa, vere. Seveda je šla sekularizacija na tem področju verjetno predaleč, pripovedi in podobe odrešenja, žrtvovanja, pravičnosti in miru, ki nam jih posreduje sodobni svet, so pogosto zelo prozorno sposojene iz krščanstva in samo ustrezno "prevedene". Povedano drugače, so sprenevedanje, saj Kristusa, Boga pogosto *prevajajo* v koga ali kaj takega, kar si tega sploh ne zasluži.

Svoj delež k izgubljanju verodostojnosti krščanske naracije je seveda prispevala tudi pretekla ideološka katastrofa Evrope. Po eni strani sta komunizem in nacizem s svojo totalitarnostjo prekrila stare krščanske zgodbe s svojimi "humanističnimi" in tako povzročila, da so se izgubile iz zavesti ljudi. Po drugi strani je polom obeh velikih idej (danes lahko rečemo tudi že ideje liberalizma) pri ljudeh povzročil precejšnje nezaupanje do vseh idej, ki kakorkoli skušajo strukturirati odnos do stvarnosti. Pripoved je izrinjena na območje pravičnega, transcendentnega, virtualnega in tam naj bi ostala. Za obravnavo realnosti pa ostaja le hladna pragmatična dikcija. Nič čudnega torej, da mnoge do zasvojenosti potegne v virtualni svet pravljič.

Mnogi tožijo, da dandanes svet ne pozna več vrednost - ali pa duhovnih vrednot. Še preden jih obtožimo moraliziranja in svetobolja, lahko vsekakor razumemo, da je to posledica rahljanja še ene zelo ključne razsežnosti, ki jo *klasična* religija pomeni v družbi: pravno-etične. Tako pravni red kot tudi etične norme so vedno bili zelo povezani z religijo: primarni zakonodajalec je Bog (Mojzes na Sinaju), Bog je poslednja instanca sankcioniranja (pekel), je jamstvo, da je pravičnost

smiselna (nebesa); avtoriteta pravnih aparatov se naslanja na Boga (Suzana in sodnika). Danes pa je pravo definirano z zastopanjem interesov posameznika. Glede etične razsežnosti najprej vsekakor pripomnimo, da je s sekularizacijo močno upadla tudi *motivacija* za moralnost - večina se žal bolj odziva na teorijo Boga, ki s šibo pekla stoji za našim hrbtom, kot pa na Boga kot ljubečega očeta, ki nam želi dobro in nas vodi skozi življenje. Na neki način zato velja, kar zapiše Dostojevski; *če ni Boga, je vse dovoljeno*. Ne s stališča "vsebine" etičnih norm, le moči nam zmanjka, da bi se jih držali, ostajajo na ravni nedosegljivih idej. Glede vsebine pa tudi Cerkev sama kar zelo korenito prispeva k sekularizaciji na tem področju, saj že od začetka opozarja, da je temeljno merilo našega ravnanja (vzgojena) vest, ne pa kakšni od zunaj posredovani predpisi. Oziroma da etika izhaja iz stvarnosti same. Da biti moralen pomeni ravnati v skladu s tem, kako stvari stojijo. Krščanstvo v to izvirno grško dojemanje privede še razsežnost *odnosa* - v najpreprostejši dikciji rečeno, da "grehi žalijo Boga in njegovo ljubezen". In da Bog odpušča in daje življenje za naše grehe. Kar se Boga tiče, torej greh ne zadeva toliko njegove avtoritete kot pa njegovo vlogo stvarnika in odrešenika.

Ko pravimo, da etika ali morala izhaja iz stvarnosti same na sebi, bi to kdo utegnil razumeti kot materializem ali hedonizem. Saj dejansko razlika ni velika, je pa odločilna. Razlika je v tem, ali priznamo kot ključno gonilo življenja denar, užitek ali pa dobroto. Stoletja so se nekateri trudili dokazati, da lahko na podlagi ekonomije utemeljimo tudi etiko, sedaj pa nas praktični položaj krvavo uči, da moramo ekonomijo pač utemeljiti na etiki. Da je dostojanstvo pomembnejše od premoženja, veselje v poklicu več od zaslužka. Pravzaprav je vedno veljala nekakšna polarizacija stvarnosti med nebesa in zemljo - v nebesih bodo v igri nebeški ideali kot dobro-



Petra Hulicius-Mack: Tudi zadnjo ovco bom iskal

ta, ljubezen, mir, tukaj na zemlji pa naj bi vladal krut boj, kjer je človek človeku volk - razen če nam uspe ustvariti nebesa tudi tukaj na zemlji. Tako lahko razložimo stanje evropskega človeka, ki dokazano s seboj nosi sanje o miru, lepoti, ljubezni, a si nekako predstavlja, da jih bo lahko zaživel šele po nekakšnem mračnem obdobju hlapčevanja ekonomskim principom. V jeziku izpred dvajsetih let bi rekli, da je delavski boj in revolucija nujen pogoj za prihod komunizma.

Še na enem področju je krščanstvo izgubilo monopol: na področju obreda, liturgije. Ne toliko s tem, da so se ljudje spet zelo množično oprijeli nekaterih praznovernih početij in si "uvozili" še nekaj novih (noč čarovnic); bolj s tem, da svojo potrebo po obrednem zadovoljujejo izven obnebjia religioznega. Tako je postal dejansko obred obisk nakupovalnega središča, fitnes v krogu prijateljev, obisk nogometne tekme, ogled dirke formule ena po TV, koncert oboževane rock skupine ... Obred se veže na pri-

padnost, množico, in to lahko dosti bolj intenzivno doživljamo s temi *komercialnimi* sredstvi. Po drugi strani je katoliški obred dokaj zahteven za razumevanje in od človeka precej zahteva na osebni ravni (priznati grehe, se darovati, sodelovati). S stališča simpatičnosti je vsekakor nekonkurenčen, vendar je brez dvoma daleč v vodstvu glede svoje *učinkovitosti* - v njem prihaja med nas živi Bog, stvarnik vsega, in daje življenje za nas. Kdor verjame, da je tako, mu čisto zado- stuje, če je samo zraven, četudi nič ne do- jema - toliko bolje, če tudi nekaj razume. Zato je tistemu, ki je vstopil v globino ev- haristične daritve, ta popolnoma nezamen- ljiva, kdor pa je pri njej iskal samo nekaj za- dovoljitve ritualnega, sedaj išče drugje.

V drugi polovici dvajsetega stoletja pa je krščanstvo izgubilo primat še na enem kul- turnem področju, na področju duhovnosti. Sekularizacija duhovnosti sega verjetno naj- globlje v dogmatično jedro krščanstva in ved- no znova preizkuša, kje so meje bistvenega

v njem. Kaj je "de fide" in kaj je (samo) element kulture. Še preden razpravljamo, se moramo ustaviti pri opredelitvi pojma duhovnost. Pogosto slišana opredelitev je namreč *življenje v (Svetem) Duhu*, a verjetno ne mislimo na tak način, ko govorimo o "vzhodnih duhovnostih" ali o "new age duhovnosti". Če smo natančni, opazimo, da z duhovnostjo pravzaprav označujemo dvoje: "notranje" življenje človeka in nabor struktur, tehnik, vzorcev, podob, ki temu življenju služijo. Na neki način *notranja kultura* človeka. Proces sekularizacije se odvija na tem področju tako, da ljudje tudi svojo *duhovno resničnost* skušajo sami konstruirati, po svojih potrebah in željah. Ne sprejemajo več "celotnega paketa" duhovnosti, ki jo posreduje Cerkev, temveč samo tiste prvine, ki jim ustrezajo. Pri tem jih pogosto vodi bolj ugodje kot učinkovitost, tako da v krščanstvu opustijo zahtevne, težke prvine (pa čeprav jedro, okvir ostaja še krščanski) in se oprimejo pogosto površno razumljenih drugih nauk in metod, ki jim dovoljujejo rešiti ista vprašanja z manj truda. Mnogi kristjani zato zavračajo tuje duhovnosti in jih celo prezirajo (dober primer je boj nekaterih slovenskih duhovnikov proti jogi). A težava ni v samih tujih duhovnostih, težava je v njihovem površnem razumevanju in nepoznavanju lastnih, krščanskih duhovnih "tehnik". Kdor odgovorno, s srcem in razumom spremlja tujo duhovnost, se od nje lahko mnogo nauči in se obogati. Ker s tujo duhovnostjo ne častimo tudi tujega boga, ampak samo še na nov način lahko slavimo svojega. Treba je tudi priznati, da nekaj za krščanskega laika ni bilo kakšne velike ponudbe duhovnosti, vse se je rado ustavilo pri rožnem vencu, litanijah in križevem potu, ostala, zahtevnejša duhovnost je bila pridržana duhovnikom in redovnikom.

Na podlagi naštetega Steven Weinberg, Nobelov nagrajenec za fiziko, sklene, da se bomo pač morali navaditi živeti brez boga.

Ampak s to izpeljavo se nikakor ne moramo strinjati. Samo zato, ker so izginile ali se preoblikovale nekatere religiozne komponente, še ne moremo govoriti, da je poslej verovati nemogoče. Saj gre pri naštetih zadevah pač najprej za kulturne prvine in ne za samo *jedro* vere - to je zapisano v veroizpovedi in je pravzaprav dokaj enostavno: verovati v Jezusa Odrešenika, Očeta Stvarnika in Duha Navdihovalca. Ostalo je v kakšnih okoliščinah lahko celo balast. Je pa res, da je za marsikaterega vernika in sploh "dušnega pastirja" ta sprememba huda preizkušnja. Vse preveč tistega, kar je sam doživljal kot jedro verovanja in je na to celo čustveno navezan, kar naenkrat postaja pozabljeno ali celo čudaško. Preizkušene metode dela v pastoralni ne uspevajo več. Nekateri zaradi tega obupajo in postajajo zagrenjeni. Drugi se z vsem bitjem borijo proti tem spremembam, a so nujno neuspešni, Cerkev pa s svojim zaletavanjem dajejo pečat staromodnosti. Po slovenski osamosvojitvi je postala ta "stranka" v Sloveniji izjemno močna in ji je presenetljivo dobro uspelo obuditi *kulturni boj* izpred druge svetovne vojne, na kar so celo ponosni. Cerkev vidijo bolj kot zaščitnico zaklada kulture (religije), pri tem pa pozabljajo na njeno vlogo varuhinje zaklada vere. Svojo vlogo vidijo v bojevanju za obstanek preživetih kulturnih dobrin in so pri tem militantni in brezkompromisni. Pošastno je, da svoje početje identificirajo s krščanstvom in jih tako razume tudi javnost. S tem strašljivo dosledno odigravajo dramo, ki se je nekoč že odvila: tudi Jezus je bil križan v imenu zaščite neke kulture, postave, običajev ... Kljub temu, da se ponosno sklicujejo na svoje krščanske korenine, zametavajo tako bistvene prvine vere, kot je ljubezen do bližnjega in dostojanstvo (vsakega) človeka. Že Izraelce je Bog naučil, da Bog ne potrebuje veliko pomoči, ko se on bojuje, resnično duhovni ljudje pa tudi vedo, da je prva vojna, ki jo moram bojevati, proti samemu sebi.

Vendar je elegantno za svojo krizo okriviti drugega.

Na obravnavano krizo verovanja je zelo drzno in daljnovidno odgovoril že drugi vatikanski cerkveni zbor. Sekularizacijo je sprejel ne samo kot dejstvo, temveč kot milost, saj osvobaja in čisti. Žal smo tako planili po spremembah forme (liturgije, prava), da smo popolnoma prezrli vsebino. In ostali še naprej zaprti v staro janzenistično, moralistično in legalistično kletko.

Ključno je, da se ob tej *religiozni krizi* prečisti vera. Da se zavemo, da cerkveni družbeni in kulturni angažma ni več tako bistven, da mora stopiti v ospredje oznanjevanje. Da se Cerkev ne oklepa kulturnih dobrin, sploh tistih ne, ki ne oznanjajo več. Ki morda delujejo ravno nasprotno; recimo raba zlata v liturgiji. Popolnoma jasno je, da je očitane zlata in pozlate Cerkvi pogosto nepremišljeno in celo hinavsko, a vendar so vse te dobrine nastale z namenom govoriti o Bogu - in to govoriti vsem, ne le neki eliti, ostale pa pohujšati. Da ne vztrajamo pri kulturnih "modulih" zaradi izročila, temveč zaradi njihovega oznanjevalnega potenciala, ker ljudem govorijo o Bogu in jim ga približajo. Ustanove izročila pa so dandanes muzeji.

To ne pomeni, da cerkev v nobenem smislu ne sme biti "muzej"; tudi nakopičena mnogo leta zgodovine načelno odprtega človeka vsekakor nagovarjajo, a ta muzejskost ne sme zasenčiti svežine oznanila. Ker obojega, biti *kustosi* in *misijonarji*, pač ne zmoremo. Torej sodobna sekularizacija v marsičem pomeni menjavo paradigme našega dušnega pastirstva. Da ne trošimo več energije in sredstev za pripravljanje proslav, akademij, predavanj, plesov, sejmov, kongresov, shodov itd. Stari mo-

del, ki je ljudi vodil preko družjenja do verovanja, danes le še slabo deluje, prej se dogaja obratno - da ljudje na podlagi tega, da verujejo, začutijo tudi pripadnost. Da ljudem damo tisto, kar od Cerkve pričakujejo - oznanilo o živem in navzočem Bogu. To pomeni več pastoralnih obiskov, razpoložljivost duhovnika za spoved in duhovni pogovor, več odprtih vrat cerkva in kapele za vedno čiščenje, žive molitvene skupnosti, ljudske misijone (med ljudmi in ne samo s prižnice), molitvene ure ... Ljudje, ki danes prihajajo v cerkev, se za to dokaj zavestno odločijo, prihajajo iz svoje verske potrebe. Pogosto so to "ponižani in razžaljeni" - si jim upamo naproti? Ali pa bomo zaprti v župnišča tožili, da je čedalje manj *pravih* vernikov?

Sedanji čas torej kliče po spremembi paradigme - ne paradigme vere, ker je ta večna, je Kristus, temveč paradigme evangelizacije. Pomeni korenito sodobno *uboštvo* Cerkve, ki ni (samo) v odsotnosti materialnih dobrin, temveč kulturnega *kapitala*. Takšna uboga Cerkev bo lahko svobodno in pogumno pričevala o Vstalem tudi mnogim naslednjim generacijam.

* Pri obravnavi me je vodila knjižica dr. Franceta Rodeta *Vera in kultura v Evropi* (Mohorjeva, 2009), v nekaterih stvareh kot opora, v drugih bolj kot provokacija. Vsekakor se v marsičem naslanjam na delo *Družba, komunikacija, smisel, transcendenca* Thomasa Luckmanna (Studentska založba, 2007), predavanje *The interruption of tradition* Lievena Boeveja (TeoF, 2001) in knjigo *Barva učlovečenja* Gerarda Foureza (Družina, 2001). Nekaj idej sem vzel tudi iz predavanja *Without God* Stevena Weinberga. Pomembnejša pa so mi spoznanja, ki sem jih dobil v pogovorih z nekaterimi sobraty in rastejo iz njihovih bogatih življenjskih izkušenj na področju vere in njenega oznanjevanja.